

ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ В СИСТЕМІ ПЛАНУВАННЯ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ (ERP-СИСТЕМІ)

Страшинська Лариса Володимирівна

д.е.н., професор,
Національний університет харчових технологій
м. Київ, Україна
vip1967@ukr.net

Андрєєв Владислав Андрійович

аспірант,
Національний університет харчових технологій
м. Київ, Україна
vlad88andreev@gmail.com

Вступ./ Introductions. Мета господарської діяльності – отримання економічних вигід, уособлених в прибутку. Досягнення цієї мети залежить від численних зовнішніх (економічні реалії, попит виготовлюваної готової продукції на ринку тощо) і внутрішніх факторів (досконалість як створених виробничих процесів, так і структури підприємства, компетенції залученого персоналу тощо), які впливають опосередкованим або прямим чином.

Витрати – це один із ключових факторів, який справляє суттєвий вплив, більше того, є передумовою перспективи отримання прибутку. Відповідно усі питання, проблеми та виклики, які стосуються витрат підприємства, як-от: управління, контроль, аналіз, формування витрат – вимагають першочергової уваги та невідкладних раціональних рішень.

Системи планування ресурсів підприємств (EnterpriseResourcePlanningSystems, далі – ERP) – це один із інструментів, який дає можливість адекватним чином відповідати на виклики (у тому числі, які пов'язані з формуванням витрат), що постають перед суб'єктами господарської діяльності.

Матеріали та методи./Materials and methods. Наукові монографії виступили основним джерелом інформації, на підставі яких здійснювалося

дослідження. Були використані загальнонаукові методи аналізу та синтезу, які склали методологічну основу розвідки.

Мета роботи. / Aim. На підставі аналізу наукових літературних джерел сформулювати висновки стосовно того, яким чином ERP-системи здатні принести результат і відкрити горизонти можливостей у процесі формування витрат підприємства.

Результати та обговорення./Results and discussion.ERP – це багатофункціональні системи (наприклад, програми SAP або Oracle), у яких основна мета полягає в тому, щоб інтегрувати та синхронізувати всі виробничі, бізнес-процеси воедино. Іншими словами, ERP-системи консолідують модулі (класична схема виглядає наступним чином: фінанси та бухгалтерський облік, продаж і дистрибуція, закупівлі, управління людськими ресурсами, операційна діяльність, тобто – виробництво) підприємства таким чином, що вся інформація про господарську діяльність міститься в одній базі даних, яка доступна всім користувачам системи (бухгалтер, який відповідає за облік закупок може знайти необхідну для себе інформацію в модулі, за який відповідає, наприклад, відділ матеріального-забезпечення, тендерний відділ тощо), а це в свою чергу полегшує передачу інформації між користувачами різних модулів [4, р.12].

ERP-системи передусім розраховані на те, що підприємства тяжіють до глобалізації, розширення своєї господарської діяльності або пошуку нових ринків; окрім згаданої вище синхронізації всіх процесів, ERP-системи також дають можливість ці процеси стандартизувати, формалізувати їх по своїй суті. В певний момент у підприємства виникає розгалужена сітка процесів, у якій беруть участь суттєва кількість виконавців, від відповідальності та дій яких залежить ефективність та раціональність існуючих економічних процесів суб'єкта господарювання. У цій ситуації ERP за рахунок згаданої стандартизації відкривають ширші можливості в плані контролю за процесами, а також ідентифікації тих процесів, які погіршують діяльність підприємства, – це надзвичайно корисний інструментарій для менеджерів[1, р.5-6]

ERP-системи – це передусім реакція на мінливість економічного контексту, колосальну зміну технологічної реальності, коли звичні бізнес-процеси вже не є релевантними по відношенню до дійсності, а тому не вирішують нових викликів і не задовольняють нагальні потреби.

У питанні формування витрат ERP-системи дають цілу низку можливостей:

- ✓ ERP-системи – це централізовані платформи, які створюють можливість об'єднувати інформацію. Так як такі системи здатні працювати з планами рахунків, класифікованими видами витрат, відповідно, якщо витрати виникають в різних модулях (структурних підрозділах) підприємства, то система здатна їх розпізнавати та консолідувати, тим самим представивши існуючу ситуацію об'єктивним чином[3, р.53-57].
- ✓ ERP-системи містять в собі якісні можливості в плані контролю витрат та їх моніторингу. Технічні можливості дозволяють в режимі реального часу не допускати перевитрат(якщо такі випадки мали місце), відхилень в вартості або в моделях витрат (поява нестандартних видів витрат). Таким чином з'являється динаміка, яка уможливорює оперативну реакцію на ту або іншу нестандартну ситуацію.
- ✓ Усі процеси, які пов'язані з формуванням витрат в ERP-системах, – формалізовані. Це означає, якщо, наприклад, один із структурних підрозділів сформував заявку на придбання товарно-матеріальних цінностей, то до моменту, як ці витрати не будуть схвалені менеджментом, а первинна документація не буде внесена в систему, – не відбудеться їх визнання. Тобто це додаткова опція контролю господарських процесів.

Крім того, ERP-системи мають функціонал для проведення аналітичних процедур витрат. Наприклад, існує опція аналізу в рамках затвердженого бюджету підприємства, яка допомагає зрозуміти його дотримання або недотримання (порівняння між фактичними показниками і запланованими).

Або за рахунок розподілу між центрами відповідальності (центрами виникнення витрат), окремими рахунками і видами витрат, можна аналізувати фактори витрат і оцінювати загальну прибутковість, рентабельність діяльності суб'єкта господарювання.

Заради справедливості потрібно наголосити на тому, що ERP-системи мають недоліки, а також містять в собі суттєві ризики. Найголовніший ризик полягає навіть не в тому, що нематеріальні активи, якими є ERP-системи, високовартісні, а їх впровадження і підтримання повноцінних робочих кондицій, супроводжуються суттєвими фінансовими і часовими витратами, але ризик невдалого запровадження настільки серйозний, що невдача здатна спричинити банкрутство підприємства. [2, р.31-32] Щоб масштабувати серйозність цього питання, можна сказати, що майже з усіх випадків впровадження ERP-систем в діяльність того або іншого бізнес суб'єкта, 70 % – це невдачі. Найяскравішими прикладами є американська шоколадна компанія Херші в 1999 році втратила суму у вигляді 100 млн. доларів від невдалого запровадження в своїй діяльності програми SAP, а відома компанія Nike від неуспішного задіяння ERP-системи втратила 400 млн. євро. [4, р.12-13]

Якщо мова стосується витрат підприємства загалом, то ERP-системи надають широкий спектр функціональних можливостей і доступ до критичної інформації діяльності підприємства управлінському складу. З'являється передумова ймовірності того, що інформація може бути викривлена або модифікована – це ризик, що піддає сумніву надійність фінансової звітності, і яким не можна нехтувати [2, р.31-32]

Висновки. / Conclusions. ERP-системи створюють сприятливі умови для гармонізації процесу формування витрат підприємства. Позитивний результат цілком можливо отримати, якщо існує деталізований, раціональний план як мінімум на середньостроковий проміжок часу, ідеал – довгостроковий час функціонування підприємства, оскільки: по-перше, після запровадження ERP-системи невідомо яким чином господарські процеси відреагують на

нововведення, по-друге, ERP-системи вимагають певної сталості та безперервності, оскільки постійні зміни в оцінках, принципах і підходах до формування витрат викликатиме потребу підлаштовувати систему під зміни, а це в свою чергу спричинить необхідність змінювати параметри системи, які безпосередньо пов'язані з додатковими витратами грошей і часу.

Список використаної літератури

1. *Bradford M.* Modern ERP: Select, Implement, and Use Today's Advanced Business Systems. – North Caroline: Lulu Press, 2015. – 284 p.
2. *Caserio C., Trucco S.* Enterprise Resource Planning and Business Intelligence Systems for Information Quality: An empirical Analysis in the Italian Setting. – Cham: Springer International Publishing AG, 2018. – 142 p.
3. *Magal S. R., Word J.* Integrated business processes with ERP Systems. – N.-J.: John Wiley & Sons, 2012. – 358 p.
4. The Adventurous and Practical Journey to a Large-Scale Enterprise Solution: Threading the Way to Implementing an ERP through MIDRP Practice // FANAP Studies & Research Center. – Florida: CRC Press, 2023. – 281 p.